

En tvivl uden ende er end ikke en tvivl!

Om vished er det sidste værk Wittgenstein skrev fra 1949 og frem til sin død i 1951. Det bærer værket i positiv forstand præg af. Her er nogle uhyre velgennemtænkte overvejelser om bl.a. viden, vished, tro og sprog med afsæt i specielt en kritisk stillingtagen til Descartes' og Moores filosofi.

Hvordan det forholder sig med Wittgensteins forhold til de klassiske filosoffer og filosofier gør oversætteren Jørgen Husted glimrende rede for i sin indledning, der er af samme omfang som selve Wittgensteins tekst. Men det må pointeres, at denne eminente indledning holder sig inden for, hvad man kan kalde den filosofiske tradition, dvs. den bevæger sig i fremstillingen ikke ud, hvor der også er risiko for, at afgrunden viser sig. Personligt synes jeg imidlertid, at dét netop er det spændende ved Wittgenstein. Hans styrke er - som han selv skriver i *Om vished* - at rokke ved det selvfølgelige i filosofien: "De sætninger, man som forhekset atter og atter vender tilbage til, kunne jeg tænke mig at uddrive af det filosofiske sprog" (§ 31). Det er ingen kritik af Husted's indledning, for at kaste sig ud på de 70000 favne i en introduktion, vil ikke føre til noget godt. Men der skal blot gøres opmærksom på, at der er mere i Wittgensteins filosofi end det umiddelbart ser ud til.

Det, Wittgenstein overalt siger, er vel, at enhver induktion hviler på en deduktion - og det er ikke så langt fra f.eks. Descartes rationalisme. Men så er det, at Wittgenstein bestemmer enhver grund som et *sprogspil*, og hermed tages der afsked med

hele den subjektfilosofiske tradition. Sprogspillet bygger slet ikke på grunde. Wittgenstein udtrykker det i *Om vished* på følgende måde: "Jeg er stødt på mine overbevisningers klippegrund. Og om denne grundmur kunne man næsten sige, at *hele huset bærer den* (§ 248, min fremhævelse). Sprogspillet er ikke fornuftigt eller ufornuftigt. Det er der bare - ligesom vort liv (§ 559). Herom kan der ikke tvivles. Nu foreligger bogen i dansk oversættelse - læs den!

Ludwig Wittgenstein: *Om vished*. Med oversættelse og indledning af Jørgen Husted. Philosophia, 1989, 112 sider og 104 sider, kr. 148.

O. Morsing

*

Guide til Heidegger

Vejledning til Heidegger hedder en nylig udkommen bog af Søren Gosvig Olesen, og titlen skal tages på ordet. Der er altså ikke tale om en introduktion til Heidegger, hvor man efter endt læsning mener at vide, hvad der er værd at vide om det forfatterskab, og man herefter kan snakke med. *Vejledning til Heidegger* vil være en hjælp for den, som læser Heidegger", hedder det på bagklappen; den erstatter altså ikke en læsning og et arbejde.

Bogen er et opsamlingsheat af forelæsningsnoter (*Sein und Zeit, fortløbende-tematisk læsning*), foredrag (*Gud fri os fra humanismen*), tidligere publiceret artikel (*Heidegger i teknikkens verden*) og en ny artikel (*Digting og tænkning: spørgsmål til senværket*).

Særlig anbefalelsesværdig er afsnittet *Sein und Zeit, fortløbende tematisk læsning*" som undertegnede havde glæde af at støtte sig til ved gennemførelsen af *Sein und Zeit*.

Bogen er punktnedslag i Heideggers forfatterskab, men indeholder dog ikke nogen eksplicit udlægning af forandringerne i forfatterskabet, altså den berømte *Kehre*.

Bogen fortjener prædikatet solid og er altså anbefalelsesværdig. Dem som ikke gider læse Heidegger kan nu også godt kigge med.

Søren Gosvig Olesen: *Vejledning til Heidegger*, Odense Universitetsforlag 1990, 88 sider, 98,- kr.

K. Hyldgaard

*

Fagfilosofien og Lacan

Den nyeste introduktion til Lacans psykoanalyse af Mikkel Borch-Jacobsen *Lacan. Le maître absolu* er karakteriseret ved at være en fagfilosofisk læsning af Lacan. Intentionen er at læse Lacan "som et barn af sin tid", for hvem er ikke det? Det er således en læsning, der kan kaldes en genkendelses-glæde læsning, altså alle centrale elementer i Lacans tænkning er hentet andre steder fra: Saussure, Roman Jakobson, Kojève, Heidegger, Levi-Strauss, Sartre osv., osv. Det er således en introduktion til Lacan, der må siges at minimere dennes originalitet og som ikke kan anklages for næsegrus respekt for denne. Alt efter hvem man er, kan man gnide sig i hænderne eller rase. Men kan man tåle mosten, er den en udmærket introduktion

til såvel Lacan som Lacans samtids filosofi, og den er en udmærket sparringspartner, hvis man skulle tilhøre dem, der mener at en filosofisk læsning af psykoanalysen kunne bestå i andet end en reduktion af denne til allerede velkendte og kære pointer i filosofien.

Bogen udkommer samtidigt på engelsk. Forlaget er ikke redaktionen bekendt.

Mikkel Borch Jacobsen: *Lacan. Le maître absolu*. Flammarion 1990.

K. Hyldgaard

*

Efter tanken...?

Efter ideologikritikkens og de andre store legitimations-fortællingers sammenbrud stiller spørgsmålet sig: hvad er tænkningens "mission" og hvordan skal den praktiseres? En ny bog fra Nordisk Sommeruniversitet stiller disse spørgsmål, og redaktøren Ove Christensen forsøger i sit forord at afstikke en - meget løs - ramme for essaysamlingen: tænkningen "må tage udgangspunkt i dens manglende forankring til et (fast) værdisystem og dermed forsøge at sætte sine egne regler for acceptabel og virkningsfuld retorik". "Det er åbenheden over for analyseobjektet og paratheden til at lade sig forføre af det, sammen med en besindelse på traditionen, der kan give interessante analyser, hvor vurderingerne produceres i selve analysen og altså ikke går forud for denne".

Traditionen er, at dømme efter bogen, især Nietzsche, Heidegger og Baudrillard, og det er også i de essays, der holder sig til en